

Skagen Fuglestation

Af Knud Pedersen

Alm. kjove jager fjordterne, Grenen, 26. august 2014. Foto: Knud Pedersen

Indledning

Sidste års beslutning om at skabe et moderne naturformidlingscenter med fuglestation i den tidligere fyrmesterbolig ved Det Grå Fyr betød, at 2014 blev et travlt år for involverede dof'ere.

I april 2014 arrangerede Naturstyrelsen Vendsyssel en studietur til Ottenby Fuglestation på Øland for projektets samarbejdspartnere. Projektbeskrivelse for DOF's engagement i centeraktiviteterne blev udarbejdet og godkendt af HB og Repræsentantskabet i løbet af efteråret.

Realdania Byg står som ejer af bygningerne for den omfattende renovering. Naturstyrelsen er lejer af bygningerne og skal drive centret i samarbejde med DOF, turistforeningen og Frederikshavn Kommune.

I november blev der nedsat en arbejdsgruppe for Skagen Fuglestation (SKAF), som frem til åbningen af centret i foråret 2016 bl.a. er ansvarlig for de nuværende aktiviteter samt i samarbejde med Styregruppen for Naturcentret skal forberede indretning og drift af fuglestationen. Arbejdsgruppen består af Kim Skelmose (HB), Mark Desholm (DOF, NFA), Kurt Rasmussen (leder SKAF), Knud Pedersen (SKAF), Lars H. Mortensen (SKAF), Poul Erik Sperling (DOFNORD), Henning Ettrup (Danmarks Ringmærkerforening) og Jacob Funder (Naturstyrelsens projektleder).

Skagen Fuglefestival 9 - 11. maj

Igen i år havde den lokale gruppe omkring Skagen Fuglefestival udarbejdet et omfattende program for festivalen, som blev afviklet i dagene 9-11. maj.

Som sidste år var Det Grå Fyr base for festivalens aktiviteter. Borgmester Birgit Hansen holdt åbningstalen og glædede sig over DOF's aktiviteter i kommunen og planerne om det nye Naturcenter med fuglestation i Det Grå Fyr.

Festivalen blev besøgt af gæster fra nær og fjern – sågar helt fra Frankrig og Oman havde fugleinteresserede fundet vej til Skagen.

Programmet bød på daglige guidede ture til de vigtigste fuglelokaliteter omkring Skagen, og mange deltog i de populære ture. Erik Holm Sørensen lavede igen fugletur på Grenen for psykisk sårbare, og ved Ellekrattet var Rune Bisp Christensen som altid en populær formidler af ringmærkningens gåder.

Klaus Malling Olsen holdt pædagogiske og underholdende foredrag om feltbestemmelse af svære "tvilling-arter" inden for fugleverdenen samt om oplevelser og anekdoter fra et aktivt feltliv. Han var også sammen med Erik Kramshøj og John Pedersen daglig rovfugleguide på Flagbakken.

Ved Det Grå Fyr havde Naturbutikken opstillet salgspod, hvor man fik mulighed for at teste og købe mange modeller af håndkikkerter, teleskoper, bøger m.m.

I den tidligere fyrmesterbolig udstillede Eigil Olesen og Knud Pedersen fotos fra Skagens natur og fugleliv. Lene Kramshøj havde en mindre udstilling af malerier med morsomme vinkler på fugle.

Selvom vejrforholdene ikke var optimale under festivalen, blev der set mange gode fuglearter i løbet af de tre dage. Nævnes kan bl.a. Hvidnæbbet lom, Islom, Sølvehjre, Steppehøg, Kongeørn, Hvidskægget sanger, Hvidbrynet løvsanger og Hortulan. Den sjældneste fugl, som blev fundet under festivalen, blev en Citronvipstjert hun. Den blev fundet af norske Håvard Hveding, som modtog et gavekort fra Naturbutikken på 1000 kr.

Observationer

Der har ikke været ansat observatorer og ringmærkere ved Skagen Fuglestation i 2014. De lokale feltornitologer har igen i år indberettet et meget stort og værdifuldt materiale på DOFbasen. Dette er blevet suppleret med

Mellemkjove 4K+ lys form, Grenen, 29. august 2014.
Foto: Knud Pedersen

Hvidvinget terne ad, Præstesø, Råbjerg, 17. maj 2014.
Foto: Knud Pedersen

mange bidrag fra gæstende observatører gennem hele året. Materialet er blevet bearbejdet og sammenstillet i rapporten Nordjyllands Fugle 2014. Rapporten kan anbefales, hvis man ønsker en mere detaljeret oversigt over observationer i Skagen og det øvrige Nordjylland i 2014.

På Skagen Fuglestations hjemmeside – www.birdsontop.dk – er det muligt at følge resultaterne af de daglige observationer en stor del af året krydret med fotos, video og beretninger om spændende fugleoplevelser m.m.

Første halvår

Med en total på 57.653 topper sortand statistikken som første halvårs almindeligste art. Største dag blev 10/4 med 6.430 øst trækkende.

Forekomsten af rødstrubet lom blev på 15.031, og forårstrækkets største dage blev 25/4 (1204) og 26/4 (1174). Islom satte ny rekord med hele 38 fugle, og de 9, som trak forbi Grenen 13/5, blev også nye dagsrekord for Skagen. Hvidnæbbet lom optrådte på mere normalt niveau med 9 fugle.

Antallet af sule blev næsten halveret i forhold til sidste års rekordforekomst på 26.786, men de 14.608 fugle er stadig en meget høj forårstotal. Marts (5.370) og april (6.924) var de bedste måneder og største dag blev 16/4 (1600).

Forårstrækket af rovfugle ved Skagen i 2014 er sammenstillet i tabellen over rovfugletræk i årsrapporten fra Rapportgruppen i *Fugleåret 2014*.

Med en sum på 8.830 rovfugle blev året det ringeste set i forhold til gennemsnittet for tiårs-perioden 2004-13 (11.791). Den samlede forekomst var 29% under gennemsnittet men afspejler store variationer arterne i mellem. De normalt mest talrige arter, som musvåge og spurvehøg, havde en total, som lå henholdsvis 51% og 27% under deres gennemsnitsforekomst og er i høj grad med til at trække årstotalen nedad. Andre arter under gennemsnitsforekomst var rørhøg (280), blå kærhøg (187), hedehøg (17) og aftenfalk (14). Til gengæld var træksummen for hvepsevåge (1049), steppehøg (22), fiskeørn (393), tårnfalk (911), lærkefalk (253) og vandrefalk (150) over gennemsnittet.

Af sjældne rovfuglearter blev der observeret lille skrigeørn 3K (26/5), steppeørn 2K (26+29-31/5 og 5-7/6) og dværgeørn 3K+ lys form (26/4) og 2K lys form (5/6).

I oversigtsskemaet er indsat observationer af mere usædvanlige arter og antal. Den i særklasse største

begivenhed var observationen af en adult sortbrynet albatros 25/5 og 26/5. Første dag blev den observeret som ubestemt albatros først på aftenen af en enkelt observatør, som havobsede ved Højen. Til alles overraskelse dukkede den op igen om morgenen dagen efter ved Grenen. Denne gang blev den set af mange og fotodokumenteret under optimale omstændigheder og bestemt til adult sortbrynet albatros – det tredje danske fund og en ny art for Skagen. Endnu en ny art for Skagen kunne allerede tilføjes 27/5, hvor to heldige fuglekiggere observerede og fotograferede en orientsejler trække forbi ved Jennes Sø. Denne fugl var ligeledes det tredje fund for landet.

En meget tillidsfuld og fotogen sneugle 2K han i dagene 28-29/3 trak rigtig mange fuglefotografer til Skagen. En anden og mere sky 2K hun sneugle blev set ved Nordstrand og Nedermosse 14-15/4.

En høgeugle som blev fundet ved Hirtshalsvejen, Gøgsig Mark 24/5 endte sine dage på hovedvejen i Skagen Klitplantage 17/6. Den trafikdræbte fugl var ringmærket, og ringen afslørede, at den var mærket på Grenen 13/10 2013. I mellemtiden blev den i november observeret i området ved Råbjerg Plantage kun få kilometer fra Gøgsig Mark. Fundet er det første fra juni af arten i Danmark.

En haleløs hvidskægget sanger blev fundet 1/5 ved det nordligste sommerhus på Batterivej. Fuglen blev bestemt til 2K han af formen albistriata. Den var stationær i området frem til 14/5 og blev, på trods af sit noget amputerede udseende, lidt af et tilløbsstykke. Et fænologisk usædvanligt fund var en hvidbrynet løvsanger på Grenen 9/5 – blot andet forårsfund af arten i Skagen. Invasionen af hvidvingede ternere i dagene 17-18/5 var også et af forårets højdepunkter. Som en

Polarlomvie 1K, Grenen, 19. december 2014. Foto: Knud Pedersen

Rødtoppet fuglekonge han 2K, Skagen, 23. marts 2014.
Foto: Knud Pedersen

mindre del af den store invasion, som ramte det meste af landet i midten af maj, iagttoges skønsmæssigt ca. 160 fugle på Skagen Odde. Næsten alle blev set ved klitsøerne mellem Råbjerg Sø og Råbjerg Mile 17/5, men dagen efter fouragerede 6 hvidvingede ternere i nogle timer over Skarvsøen ved Nordstrand.

Tre fund af syngende buskrørsanger, henholdsvis 22/5 ved Sandormesporet, 5/6 Fyrvej og 9/6 Grenen Camping, blev Skagens bidrag til et forår med rekordmange fund af arten i Danmark.

Ringdrossel (1.307) optrådte også i et bemærkelsesværdigt antal i foråret og satte dagsrekord med 848 fugle 25/4. De store invasioner af hvidvinget korsnæb og stor korsnæb i 2013 satte deres spor ind i 2014. I perioden fra februar til juni blev der observeret 157 hvidvingede korsnæb med største dag 28/5 (33). Stor korsnæb sås kun i årets første tre måneder og kulminerede i marts med 225 fugle på træk over Grenen. Største dag blev 4/3 (105).

Andet halvår

Andet halvår er primært havfuglenes halvår ved Skagen. Der måtte næsten målfoto til at afgøre hvilken art, som blev den almindeligst observerede i andet halvår af 2014. Igen blev det sortand (30.681) som vandt, men kun elleve fugle skilte den fra sule (30.670). På tredjeholdet kom alk (25.086). Største dag for sortand

blev 23/9 (4.600), sule 27/9 (4.272) og alk 29/10 (6.478).

Heller ikke i dette efterår blev vejret det ideelle havfuglevej med periodevis kraftige vestlige vinde, som kan drive de mere pelagiske arter ind i Kattegat og forbi Grenen i større antal.

Ganske overraskende dukkede en sortbrynet albatros op ved Grenen om aftenen 17/7. Det var helt klart den samme adulte fugl, som blev set ved Højen og Grenen i maj. Tidligt næste morgen blev den igen set fra Grenen, og et par timer efter sad den på molen i Hirtshals Havn!

De største dage for malleuk blev 25/8 (1002) og 27/9 (2391). Sodfarvet skråpe i alt 33 med største dag 28/9 (8) og almindelig skråpe blot 4 fugle. En lille stormsvale 26/10 var en overraskelse, da det normalt er stor stormsvale, som ses med nogle få individer om efteråret. Ingen af de sjældnere skråper blev set dette efterår. Sule dykkede fra rekordåret på 48.075 i 2013 til 30.670.

Islom havde et godt efterår med hele 14 fugle, mens hvidnæbbet lom (6) var mere normal forekomst. Hele 8 thorshaner blev set i løbet af efteråret og afspejler de senere års hyppigere forekomst af denne art i de danske farvande.

I 2013 blev der for første gang ikke observeret en eneste mellemkjo ve i andet halvår ved Skagen. Det blev der heldigvis ændret på i 2014, hvor en god ynglesæson på tundraen medførte en større invasion af unge mellemkjo ve i oktober – november ved havfugletrækstederne i det meste af landet. Ved Grenen blev der i løbet af efteråret observeret 175 fugle med månedsfordelingen august (1), september (13), oktober 130, november (30) og december (2). Vi skal helt tilbage til 1999 (119) for at finde en efterårssum på over 100 fugle. Rekorden er dog fra 1989 (398).

Storkjo ve (540) med største dag 28/9 (86) blev igen den hyppigste kjo veart. Almindelig kjo ve (388) revancherede sig i forhold til sidste år, hvor der blot var 95 fugle, mens lille kjo ve skuffede med 5 fugle i et efterår, hvor der ellers blev meldt om store tal af ungfugle i Østersøområdet, og hvor nærliggende Nordmandshage kunne præstere 32 fugle.

Alkefuglene blev som vanligt domineret af alk (25.086), men der var et unormalt stort træk af lomvier

Observeratorer, Grenen, 5. maj 2014. Foto: Knud Pedersen

i starten af december med næsten 14.000 fugle. Måske skal Skagens første fund af polarlomvie ses i denne sammenhæng. En 1K polarlomvie rastede 19/12 tæt på land ved Kattegatbunkeren og blev det trettende fund af arten i Danmark.

Igen et år med få søkonger og største antal blev 25/11 (11) og 6/12 (15). Der var to observationer af lunde henholdsvis 31/8 og 29/10 – begge Grenen.

Havfuglene fyldte som nævnt meget i efterårets observationer ved Skagen, men andre interessante arter bliver det også til – ikke mindst i forbindelse med ringmærkningsaktiviteterne (se dette afsnit). Fra denne periode skal nævnes sort stork 1K 6-10/8 Reservatet og 12/8 ved Gyvelmarkerne; biæder 5/8; rødrygget svale 2/11; rødtoppet fuglekonge 23/11; storpiber 16/9 og 2/11.

Ringmærkning

Den høje grundvandsstand i ringmærkningsområdet ved Sylviastien på Grenen skabte store problemer for gennemførelsen af kontinuerlige ringmærkningsaktiviteterne i foråret. Rolf Christensen gennemførte med ganske få net daglige mærkninger i perioden 5/3-16/4, hvorefter han måtte opgive på grund af for høj vandstand. Som en del af fuglefestivalens formidlingsaktiviteter mærkede Rune Bisp Christensen ved Ellekrattet i dagene 9-11/5. Totalt blev der mærket 591 fugle fordelt på 20 arter. Hyppigst mærkede arter var blåmejse (352) og musvit (89). Største dag blev 9/3 (134). Der var ingen mærkninger af mere usædvanlige arter.

Tørt vejr i juli med faldende grundvandsstand gjorde det muligt at tage alle ca. 30 netbaner i brug ved Sylviastien, og 28/7 startede efterårets ringmærkning. Frem til 25/10 – hvor høj grundvandsstand igen satte en stopper for aktiviteten – ringmærkede Rolf Christensen i alt 4.817 fugle fordelt på 68 arter. De største fangstdage blev 11/10 (314), 20/9 (283) og 25/10 (253). De hyppigste arter blev blåmejse (617), rørsurv (561) og fuglekonge (453). Af mere usædvanlige mærkningsarter skal fremhæves isfugl, sydlig nattergal, høgesanger (4), sibirisk gransanger, lundsanger, hvidbrynet løvsanger (5) og dværgværling (2). Aflæsninger og genfund af mærkede arter ved Sylviastien er ikke medtaget i denne oversigt.

Hvert år aflæses et stort antal farvemærkede måger på stranden ved Grenen og i Skagen Havn. Normalt er det farvemærkede svartbage, sølvmåger og sildemåger, som aflæses og indberettes til ringmærkningscentralerne. En farvemærket adult hvidvinget måge blev aflæst 30-31/3 ved Nordstrand og igen samme sted 5/4. Fuglen var mærket 19/3 2013 på en losseplads ved byen Millton, Cambridgeshire i det sydvestlige England. En anden mere usædvanlig aflæsning var af en 3K gråmåge i Skagen Havn 11/4. Den var mærket i Frederiksstad på østsiden af Oslofjorden 22/2 2014 og yderligere aflæst i Hirtshals Havn 5/4 2014.

Ynglefugle

For fjerde år i træk voksede bestanden af ynglende skarver i Skarvsøen ved Nordstrand. Fra 96 par i

2013 til 146 par i år. Der var også vækst for klitplantagernes bestand af natravne, og nu skønnes bestanden at være op i nærheden af 100 par, hvis man regner hele Skagen Odde med (Henning Schmidt mundt.). Sortstrubet bynkefugl øgede til nu mindst 8 par, og i forbindelse med Atlas III er der registreret ynglende vendehals ved Lodskovvad. Øvrige arter, som er nævnt i oversigtsskemaet, holdt en stabil bestand i 2014.

	Forår	Efterår
Dækning	1. januar - 30. juni	1. juli - 31. december
Ringmærkning Total	591	4817
Talrigt ringmærkede arter	Blåmejse 352 Musvit 89 Jernsurv 19 Kvækerfinke 19	Blåmejse 617 Rørsurv 561 Fuglekonge 453
Sjældneste ringmærkede arter		Isfugl 1 Sydlig nattergal 1 Høgesanger 4 Lundsanger 1 Gransanger (ssp <i>tristis</i>) 1 Hvidbrynet løvsanger 5 Dværgværling 2
Observationer almindeligste arter	Sortand 57.653 Bogfinke 33.741 Kvækerfinke 25.878	Sortand 30.681 Sule 30.670 Alk 25.086
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet lom 9 Islom 38 Sodfarvet skråpe 1 Sort stork 1 Lille skrigeørn 1 Hvidvinget terne ca. 160 Turteldue 2 Biæder 8 Rødrygget svale 1 Ringdrossel 1307, (25/4 848) Lille fluesnapper 8-9 Hvidhalset fluesnapper 1 Drosselrørsanger 1 Hvidbrynet løvsanger 1 Rosenstær 1 Hortulan 6	Hvidnæbbet lom 6 Islom 14 Sodfarvet skråpe 33 Almindelig skråpe 4 Lille stormsvale 1 Sort stork 1 Thorshane 8 Mellemkjove 175 Biæder 1 Rødrygget svale 1 Storpiber 2 Sydlig nattergal 1 (ringmrk.) Høgesanger 6 (4 ringmrk.) Lundsanger 1 (ringmrk.) Hvidbrynet løvsanger 5 Rødtoppet fuglekonge 1
Observationer sjældne arter	Sortbrynet albatros 1 Steppørn 1 Dværgørn 2 Sandterne 1 Sneugle 2 Høgeugle 1 Orientsejler 1 Citronvipstjert 2 Buskrørsanger 3 Hvidskægget sanger (ssp <i>albiatriata</i>) 1	Sortbrynet albatros 1 Polarlomvie 1 Dværgværling 2 (ringmrk.)
Ynglefugle, sjældne (par)	Skarv 146 Rørdrum 2 Trane 15-16 Tejst 0-1 Natravn 50-100 Vendehals 1 Sortstrubet bynkefugl 8 Rødrygget tornskade 50+	